

Knowledge of political interpretation

Vol 5, No 17, Autumn 2023

ppt 1-30

Received: 31, JUL, 2024

Accepted: 06, OCT, 2024

Examination of Capacities and Policy Programs for Development in Chaharmahal and Bakhtiari Province

Mohammad Khaledi Sardashti¹

Aziz Khaledi Sardashti²

Amir Hossein Norouzi Shahtori³

Abstract

Chaharmahal and Bakhtiari Province, with its rich natural resources, unique tourist attractions, and high human and cultural capacities, holds significant potential for development in various sectors. This study explores the capacities and policy programs for the development of Chaharmahal and Bakhtiari Province. In this context, the analysis begins with the province's infrastructure, natural, economic, and social resources. Following this, the development programs and strategies outlined in higher-level documents and the province's executive plans are examined. The findings of this study suggest that due to the province's youthful population, the presence of urban and rural dilapidated areas, and the importance of housing and job creation in the region, there is a need for special attention to the fields of housing, education, tourism, and the environment. This research emphasizes the strategic role of effective policy-making in achieving sustainable development in the province, offering practical and efficient solutions for optimal utilization of available capacities. research method is descriptive-analytical method with library-based research.

Keywords: Development, Chaharmahal and Bakhtiari, Economy, Policy, Culture

¹ Ph.D in Chemistry and Head of Research and Technology of Iran Fuel

Conservation Organization, Tehran, Iran.

Khaledi1974@gmail.com

² Ph.D. Student in Sociology of Economy and Development, Dahaghan Islamic

Azad University, Iran.

Aziz.kh55@yahoo.com

³ Ph.D. in Public Policy, Islamic Azad University, Science and Research Branch,

Tehran, Iran.

Noroozishahtoori@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۱۰ | تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۷/۱۵

Knowledge of political interpretation

دانش تفسیر سیاسی

Vol 6, No 21, Autumn 2023

سال ششم، شماره ۲۱، پاییز ۱۴۰۳

ppt 1-30

صفحات ۱-۳۰

بررسی ظرفیت‌ها و برنامه‌های سیاست‌گذاری توسعه استان چهارمحال بختیاری

محمد خالدی سردشتی^۱

عزیز خالدی سردشتی^۲

امیرحسین نوروزی شاهتوری^۳

چکیده

استان چهارمحال و بختیاری با داشتن منابع طبیعی غنی، جاذبه‌های گردشگری منحصربه‌فرد و ظرفیت‌های انسانی و فرهنگی بالا، پتانسیل‌های زیادی برای توسعه در بخش‌های مختلف دارد. این تحقیق به بررسی ظرفیت‌ها و برنامه‌های سیاست‌گذاری توسعه استان چهارمحال و بختیاری می‌پردازد. در این راستا، ابتدا به تحلیل زیرساخت‌ها، منابع طبیعی، اقتصادی و اجتماعی استان پرداخته می‌شود. سپس، برنامه‌ها و راهبردهای توسعه‌ای که در اسناد بالادستی و طرح‌های اجرایی استان مطرح شده‌اند، مورد بررسی قرار می‌گیرند.

نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که با توجه به جوان بودن جمعیت استان، وجود بافت‌های فرسوده شهری و روستایی و اهمیت توسعه مسکن و اشتغال‌زایی در این منطقه، نیاز به توجه ویژه به حوزه‌های مسکن، آموزش، گردشگری و محیط‌زیست احساس می‌شود. همچنین برنامه توسعه

^۱دکتری شیمی و رئیس پژوهش و فناوری شرکت بهینه‌سازی مصرف سوخت، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

Khaleidi1974@gmail.com

^۲دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی اقتصاد و توسعه دانشگاه آزاد دهاقان، ایران

^۳دکتری سیاست‌گذاری عمومی دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات تهران، ایران

استان چهارمحال و بختیاری شامل حوزه‌های مختلفی همچون سیاسی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و عمرانی است. از جمله پروژه‌های اصلی می‌توان به توسعه راه‌های مواصلاتی، شهرک‌های صنعتی، گردشگری، صنایع تبدیلی کشاورزی و دام‌پروری و انرژی‌های تجدید پذیر اشاره کرد. همچنین، توجه به مسکن و برنامه‌های فرهنگی برای تقویت هویت جمعی و همکاری‌های اجتماعی نیز از اولویت‌های این برنامه است. روش تحقیق توصیفی-تحلیلی و با اسناد کتابخانه‌ای است.

واژگان کلیدی: توسعه، چهارمحال بختیاری، اقتصاد، سیاست، فرهنگ

مقدمه

توسعه به‌عنوان یک هدف اساسی در جوامع معاصر، ابعاد مختلفی از جمله اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی را شامل می‌شود. این فرآیند به‌طور کلی شامل تغییرات و تحولات در ساختارهای مختلف جامعه است که برای ارتقای کیفیت زندگی و فراهم‌آوری فرصت‌های برابر برای تمام اعضای جامعه به کار گرفته می‌شود. در این مسیر، توجه به عوامل مختلفی نظیر منابع انسانی، سیستم‌های اقتصادی و سازوکارهای اجتماعی ضروری است تا پیشرفت و رشد در تمامی زمینه‌ها تحقق یابد. در این پژوهش هدف بررسی و ارائه راهکارهای مؤثر و عملیاتی برای بهره‌برداری بهینه از ظرفیت‌های موجود، نقش راهبردی سیاست‌گذاری‌های مؤثر در تحقق توسعه پایدار استان چهارمحال و بختیاری است.

در استان چهارمحال و بختیاری، با وجود پتانسیل‌های غنی در بخش‌های طبیعی، فرهنگی و انسانی، به‌ویژه در حوزه گردشگری، کشاورزی و منابع آبی، چالش‌ها و موانعی نیز وجود دارد که مانع بهره‌برداری بهینه از این ظرفیت‌ها می‌شود. در این راستا، تدوین و اجرای سیاست‌های توسعه‌ای مناسب می‌تواند نقشی حیاتی در حل این مشکلات و ارتقای سطح زندگی مردم این استان ایفا کند. برنامه‌های توسعه باید با توجه به ویژگی‌های خاص این استان، از جمله ساختار اجتماعی، منابع طبیعی و وضعیت اقتصادی آن طراحی شوند؛ بنابراین سؤال اصلی این است که ظرفیت‌ها و برنامه‌های سیاست‌گذاری توسعه استان چهارمحال بختیاری چگونه می‌تواند تحقق یابد؟ برای پاسخ به این پرسش این مقاله به بررسی ظرفیت‌ها و برنامه‌های سیاست‌گذاری توسعه در استان چهارمحال و بختیاری پرداخته و تلاش دارد تا با شناسایی فرصت‌ها و چالش‌های موجود، راهکارهایی مؤثر برای استفاده بهینه از منابع و تحقق توسعه پایدار در این استان ارائه دهد. به‌ویژه توجه ویژه به جوانان، ایجاد فرصت‌های شغلی و توسعه پایدار در بخش‌های مختلف از جمله مسکن، گردشگری و کشاورزی، در راستای تحقق اهداف توسعه‌ای استان مورد نظر است.

چارچوب مفهومی

واژه "توسعه" در لغت به معنای خروج از لفاف است. در چارچوب نظریه‌ی نوسازی، لفاف به معنای جامعه‌ی سنتی و فرهنگ و ارزش‌های مربوط به آن است که جوامع برای پیشرفت و تغییر، باید از این مرحله عبور کنند. برخی از اندیشمندان اجتماعی توسعه را به‌عنوان یک فرآیند چندبُعدی می‌بینند که شامل تغییرات اساسی در ساختار اجتماعی، طرز فکر مردم و نهادهای ملی است. مایکل تودارو توسعه را به‌عنوان جریانی که منجر به تسریع رشد اقتصادی، کاهش نابرابری و ریشه‌کن کردن فقر مطلق می‌شود، تعریف می‌کند. او معتقد است که توسعه باید نشان‌دهنده‌ی تغییرات بنیادین در سیستم اجتماعی باشد که به سمت زندگی بهتر، چه از نظر مادی و چه معنوی، حرکت کند. دادلی سیرز نیز توسعه را فرآیندی چندبُعدی می‌داند که شامل تجدید سازمان و تغییر جهت‌گیری کلی نظام اقتصادی-اجتماعی است و بر اساس نظر وی، این تغییرات بهبود تولید و درآمد، اصلاح ساختارهای نهادی و اجتماعی و تغییر هنجارها و نظریات مردم را دربر می‌گیرد. گونار میردال توسعه را به‌عنوان فرآیندی می‌بیند که جامعه از وضعیت توسعه‌نیافتگی و فقر رهایی می‌یابد و برنامه‌ریزی برای رسیدن به توسعه را راهی برای رهایی از فقر می‌داند. به‌طور کلی، توسعه به‌عنوان یک حرکت تاریخی در نظر گرفته می‌شود که جامعه را از یک مرحله تاریخی به مرحله‌ای جدید و پیشرفته‌تر هدایت می‌کند، به‌طوری‌که این تغییرات به معنای مرگ تدریجی نظام‌های کهنه و تولد و رشد نظام‌های جدید است که شرایط و مراحل تازه‌ای را برای جامعه فراهم می‌آورد. (موسوی رکعتی، ۱۳۹۹: ۱۶-۱۵).

توسعه، مفهومی چندبُعدی است که از زوایای مختلف قابل بحث است. این ابعاد شامل بُعد سیاسی، بُعد اقتصادی، بُعد فرهنگی و بُعد اجتماعی می‌باشند (آذرشب و آسوده، ۱۳۹۸: ۹۲).

تعاریف مختلف توسعه به شرح زیر است:

۱. توسعه بهینه‌سازی در استفاده از نیروهای بالقوه مادی و انسانی یک اجتماع است.
 ۲. توسعه به فرآیندی گفته می‌شود که در آن جامعه از وضعیت نامطلوب به سوی وضعیت مطلوب متحول می‌شود. این فرآیند تمامی نهادهای جامعه را در برمی‌گیرد و ماهیت آن اساساً این است که توان و ظرفیت بالقوه جامعه به صورت بالفعل درمی‌آید.
 ۳. توسعه نیل به خود بسیج و به دست آوردن مشارکت خلاقانه مردم در بهره‌برداری کامل از نیروهای مولد ملی و ظرفیت‌های انسانی یک جامعه است.
 ۴. توسعه مجموعه‌ای از فعالیت‌ها برای هدایت در جهت ایجاد شرایط مطلوب زندگی بر اساس نظام ارزشی موردپذیرش جامعه است. به عبارت دیگر، توسعه فراگردی است که شرایط زندگی نامطلوب را به زندگی مطلوب تبدیل می‌کند.
 ۵. توسعه در مفهوم عام یعنی گذر از سنت به تجدد که ناظر بر کشورهایی است که هم‌اکنون توسعه یافته‌اند (پریزاد وایمانی، ۱۴۰۲: ۲۳۱-۲۳۰).
- این تعاریف بیانگر ابعاد مختلف توسعه از جمله بهبود شرایط اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی جامعه هستند و نشان می‌دهند که توسعه به‌طور کلی به تحقق آرمان‌ها و خواسته‌های جوامع بشری کمک می‌کند؛ توسعه با مفهوم نابرابری فضایی نیز مطرح می‌شود؛ نابرابری فضایی یا منطقه‌ای به وضعیتی اطلاق می‌شود که در آن واحدهای جغرافیایی در برخی زمینه‌ها در سطوح مختلفی قرار دارند. این نابرابری‌ها بهره‌برداری بهینه از منابع و فضا را محدود می‌کنند و موجب مشکلاتی مانند مهاجرت‌های غیرمنتظره و کاهش فرآیند توسعه متوازن می‌شوند. کاهش این نابرابری‌ها از الزامات اساسی توسعه است، زیرا توسعه به تغییرات بنیادی در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و آموزشی نیاز دارد و

تحقق آن مستلزم هماهنگی میان این ابعاد است. نابرابری‌های منطقه‌ای همچنین فرآیند رشد مادی و تکامل اجتماعی را تحت تأثیر قرار می‌دهند و توسعه را به مسیری دشوار می‌برد. توسعه پایدار نیازمند توجه به شاخص‌های مختلفی از جمله اقتصادی، محیطی، اجتماعی و آموزشی است که در بستر برنامه‌ریزی صحیح شکل می‌گیرد. هدف اصلی توسعه، بهبود شرایط موجود و حرکت به سمت رفاه و عدالت اجتماعی است. این فرآیند، بسیج نیروهای مادی و انسانی برای دستیابی به اهداف توسعه‌یافتگی است که در آن فقر، بی‌سوادی و وابستگی به رفاه، آزادی و قدرت تبدیل می‌شود. در این راستا، بررسی الگوهای نابرابری‌های منطقه‌ای و تفاوت‌های میان نواحی برای شناسایی میزان توسعه‌یافتگی ضروری است و رشد همراه با عدالت اجتماعی به‌عنوان بهترین مفهوم توسعه مطرح می‌شود (ر.ک تقوایی و صبوری ۱۳۹۱:۵۳).

جدول انواع توسعه

انواع توسعه	مفهوم
توسعه اجتماعی	در میان تعاریف توسعه اجتماعی برخی تعاریف از مقبولیت و کاربرد گسترده‌تری برخوردارند که از آن جمله می‌توان به تعریف استس از این مفهوم اشاره کرد. استس با تأکید بر دو بعد اقتصاد و آزادی، توسعه اجتماعی را حوزه‌ای میان‌رشته‌ای و میان بخشی دانسته است که در جستجوی بهبود رفاه مادی و اجتماعی مردم در همه سطوح جامعه است. این تعریف به‌طور ضمنی بیان‌کننده دو نکته است: اول تأمین رضایت مردم در سطح حداقل نیازهای اساسی از راه تأمین آن نیازها و دوم، افزایش سطح آزادی که با رشته انتخاب‌هایی که مردم می‌توانسته‌اند داشته باشند اندازه‌گیری می‌شود. به‌زعم استس اهداف توسعه اجتماعی از طریق مشارکت مردم تا بالاترین حد ممکن در تعیین اهداف و نتایج توسعه تعقیب

<p>می شوند. (فیروزآبادی و همکاران، ۱۳۸۹). توسعه اجتماعی ناظر بر بالا بردن سطح زندگی عمومی از طریق ایجاد شرایط مطلوب و بهینه در زمینه‌های فقرزدایی، تغذیه، بهداشت، مسکن، اشتغال، آموزش و چگونگی گذران اوقات فراغت است (ازکیا و غفاری، ۱۳۸۶: ۴۷) و توسعه فرهنگی نیز به تغییراتی که در حوزه‌های ادراکی، شناختی و ارزشی و گرایش انسان‌ها پدید می‌آید گفته می‌شود (شیرزادی، ۱۳۹۱: ۳۲).</p>	
<p>منظور از توسعه فرهنگی دگرگونی است که از طریق تراکم برگشت‌ناپذیر عناصر فرهنگی (تمدن) در یک جامعه معین صورت می‌گیرد و بر اثر آن، جامعه کنترل مؤثری را بر محیط طبیعی و اجتماعی اعمال می‌کند. در این تراکم برگشت‌ناپذیر، معارف، فنون، دانش و تکنیک به عناصری که از پیش وجود داشته و از آن مشتق شده، افزوده می‌شود (توسلی، ۱۳۹۲: ۴۳۸).</p>	توسعه فرهنگی
<p>توسعه سیاسی به معنای فرایند رو به افزایش ظرفیت نهادهای سیاسی حکومتی و غیر حکومتی در پاسخ به تقاضاهای جامعه در زمینه مشارکت در فرایندهای سیاسی است. توسعه اقتصادی فرایندی است که در طی آن، شالوده‌های اقتصادی و اجتماعی جامعه دگرگون می‌شود، به طوری که حاصل چنین تحولی در درجه‌ی اول کاهش نابرابری‌های اقتصادی و تغییراتی در زمینه‌های تولیدی، توزیع و الگوهای مصرف جامعه خواهد بود (بیرو، ۱۳۶۶: ۹۰). لوسین پای افزایش ظرفیت نظام را در پاسخگویی به خواسته‌های مردم، تنوع ساختاری، تخصصی شدن و همچنین افزایش مشارکت سیاسی را لازمه‌ی توسعه‌ی سیاسی می‌پندارند. برای تحقیق توسعه مطلوب، یک نظام سیاسی باید از یک سلسله بحران‌ها چون بحران هویت، مشروعیت، نفوذ، مشارکت و توزیع به صورت موفقیت‌آمیز عبور کند. (پای و دیگران، ۱۳۸۰).</p>	توسعه سیاسی

حوزه‌های مهم توسعه استان چهارمحال و بختیاری

استان چهارمحال و بختیاری با مساحت ۱۶۴۱۱ کیلومتر مربع، حدود ۱ درصد از مساحت کشور ایران را تشکیل می‌دهد. جمعیت این استان بر اساس آخرین سرشماری (۱۳۹۵) حدود یک میلیون نفر است که ۶۵ درصد آن در مناطق شهری و ۳۵ درصد در مناطق روستایی ساکن هستند. عشایر ایل بختیاری با جمعیتی بیش از ۹۰ هزار نفر، ۸ درصد از جمعیت عشایری کشور را شامل می‌شوند. این استان از نظر جغرافیایی در جنوب غربی ایران واقع شده و با استان‌های اصفهان، خوزستان، کهگیلویه و بویراحمد و لرستان هم‌مرز است. چهارمحال و بختیاری به‌عنوان یک استان کوهستانی، نسبت زمین‌های کوهستانی به دشت‌های آن حدود ۷۵ درصد به ۲۵ درصد است و دارای ۲۵ قله با ارتفاع بیش از ۴۰۰۰ متر است. این استان، علی‌رغم مساحت محدود، حدود ۱۰ درصد از منابع آب کشور را تأمین می‌کند. با این حال، منابع آبی این استان با چالش‌های جدی مواجه است، به طوری که بسیاری از دشت‌های حاصلخیز آن با کمبود آب و نشست زمین روبرو هستند. چهارمحال و بختیاری دارای بیش از ۱۰۰۰ چشمه و ۳۱ سد (در حال بهره‌برداری، احداث یا مطالعه) است و رودخانه‌های مهمی مانند کارون، زاینده‌رود و خرسان از آن عبور می‌کنند. استان چهارمحال و بختیاری دارای مناطق حفاظت‌شده، تالاب‌ها و آثار طبیعی و تاریخی متعددی است. تعداد آثار ثبت شده این استان در فهرست ملی بیش از ۶۳۰ مورد است که شامل ۵۸۹ اثر تاریخی، ۴ اثر طبیعی و ۴۱ اثر معنوی می‌شود. همچنین جنگل‌های زاگرس با مساحت ۳۰۷ هزار هکتار بخش مهمی از پوشش گیاهی این استان را تشکیل می‌دهند. در ادامه مهم‌ترین حوزه‌های توسعه استان مورد بررسی قرار می‌گیرد این حوزه‌ها شامل حوزه اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی است:

۱- حوزه اجتماعی

حوزه اجتماعی یکی از مهم‌ترین محورهای توسعه پایدار استان چهارمحال و بختیاری است که با در نظر گرفتن ظرفیت‌ها، نیازها و چالش‌های موجود در هر یک از ۱۲

شهرستان این استان، می‌توان گام‌های مؤثری برای بهبود کیفیت زندگی و رفاه اجتماعی برداشت. این حوزه شامل مسائلی نظیر آموزش، بهداشت، اشتغال، فرهنگ و مشارکت اجتماعی است که ارتباط مستقیمی با شاخص‌های توسعه پایدار دارد. از جمله مهم‌ترین چالش‌های اجتماعی استان می‌توان به نرخ بالای مهاجرت به دلیل کمبود فرصت‌های شغلی، دسترسی محدود به خدمات بهداشتی و آموزشی در مناطق کمتر توسعه یافته و نیاز به تقویت برنامه‌های فرهنگی اشاره کرد.

استان چهارمحال و بختیاری با جمعیت یک میلیون نفر، حدود ۲۵۰ هزار نفر از ساکنان آن تحت پوشش نهادهای حمایتی مانند کمیته امداد، سازمان بهزیستی و نهادهای خیریه هستند. به عبارت دیگر، یک چهارم جمعیت استان جزو دهک‌های اول تا سوم جامعه قرار دارند. این استان با مشکلات اقتصادی زیادی مواجه است، از جمله پایین بودن درآمد سرانه که باعث بروز چالش‌های جدی برای رونق اقتصادی شده است (Tasnimnews, 1403).

علاوه بر این، بافت جمعیتی و تنوع قومی در استان، فرصت‌هایی برای ارتقای مشارکت اجتماعی و توسعه فرهنگی فراهم می‌کند که نیازمند مدیریت علمی و برنامه‌ریزی دقیق است. برای دستیابی به توسعه اجتماعی پایدار، باید راهکارهایی عملی مانند افزایش دسترسی به خدمات آموزشی و بهداشتی، تقویت زیرساخت‌های فرهنگی و ورزشی و ایجاد فرصت‌های اشتغال متناسب با ظرفیت‌های بومی استان اتخاذ شود. همچنین، توجه به نقش نهادهای اجتماعی و استفاده از توانایی‌های جوامع محلی می‌تواند به بهبود شرایط اجتماعی و حرکت به سمت عدالت و رفاه اجتماعی در استان کمک کند.

۲- حوزه فرهنگی و گردشگری

استان چهارمحال و بختیاری دارای ظرفیت‌های طبیعی بسیاری از جمله کوه‌ها، دشت‌ها، آبشارها، چشمه‌ها، جنگل‌ها و مناطق مرتفع است که می‌تواند جذب گردشگر داخلی و

خارجی را تشویق کند. فرهنگی یکی از بخش‌های اساسی توسعه استان چهارمحال و بختیاری است که به واسطه غنای فرهنگی و تاریخی این منطقه، می‌تواند نقش مؤثری در دستیابی به توسعه پایدار ایفا کند. این استان با داشتن فرهنگ‌ها و آداب و رسوم متنوع، صنایع دستی ارزشمند، موسیقی محلی خاص و آیین‌های سنتی منحصربه‌فرد، از ظرفیت‌های فرهنگی بالایی برخوردار است که می‌توان از آن‌ها برای تقویت هویت محلی و جذب گردشگر بهره برد؛ در زمینه گردشگری، استان چهارمحال و بختیاری دارای ۱۲ روستای هدف گردشگری ملی است و طرح جامع گردشگری در دست اقدام است. همچنین، ۱۳۰۰ واحد مسکونی در نهضت ملی مسکن با تسهیلات ۱۴۰۰ میلیارد تومان ساخته شده و ۲۳۷۰ میلیارد تومان تسهیلات در بخش بافت‌های ناکارآمد پرداخت شده است (Isna, 1403).

از جمله مهم‌ترین چالش‌های فرهنگی استان می‌توان به کمبود زیرساخت‌های فرهنگی مانند کتابخانه‌ها، مراکز هنری و فضاهای فرهنگی در مناطق مختلف، کم‌توجهی به حفظ و احیای میراث فرهنگی و نیاز به افزایش آگاهی و مشارکت جامعه در فعالیت‌های فرهنگی اشاره کرد. توسعه فرهنگی نیازمند برنامه‌ریزی جامع برای حفظ و معرفی میراث معنوی و مادی، تقویت آموزش‌های فرهنگی و حمایت از هنرمندان و صنعتگران محلی است؛ باید توجه داشت که در جهان امروز، فعالیت‌های اقتصادی به‌عنوان یکی از اصول تعیین‌کننده در شکل‌دهی به مناسبات سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و حتی ورزشی، نقش بنیادینی ایفا می‌کنند. در این میان، صنعت گردشگری به‌عنوان یکی از تأثیرگذارترین و پررونق‌ترین حوزه‌های اقتصادی جهان شناخته می‌شود. این صنعت با آهنگ رشدی سریع‌تر از سایر بخش‌های اقتصادی، توانسته است جایگاه ویژه‌ای در اقتصاد بسیاری از کشورها پیدا کند. گردشگری با ایجاد فرصت‌های شغلی متنوع، هم به‌صورت مستقیم (مانند هتل‌داری و خدمات حمل‌ونقل) و هم به‌صورت غیرمستقیم (مانند تولید صنایع دستی و کشاورزی مرتبط)، به‌عنوان یک صنعت پیشرو عمل می‌کند. این ویژگی‌ها سبب شده که اقتصاددانان از گردشگری با عنوان "صادرات نامرئی" یاد کنند؛ چراکه این

صنعت بدون نیاز به جابه‌جایی کالای فیزیکی، ارزآوری و تأثیرات اقتصادی گسترده‌ای برای کشورها به همراه دارد. درواقع، گردشگری به‌واسطه توانایی خود در جذب مخاطبان بی‌شمار، نه تنها به رشد اقتصادی کمک می‌کند، بلکه به‌عنوان عاملی برای توسعه پایدار و تقویت پیوندهای فرهنگی بین ملت‌ها شناخته می‌شود. این ظرفیت بالقوه، بسیاری از کشورها را بر آن داشته است که با سرمایه‌گذاری هدفمند در زیرساخت‌های گردشگری و بازاریابی بین‌المللی، جایگاه خود را در این صنعت ارتقا دهند و از مزایای گسترده آن بهره‌مند شوند (محمدیان دهکردی و حسینی، ۱۳۹۵: ۸۹۰). این استان با بیش از ۸۰۰ جاذبه گردشگری، از جمله ۱۰۸ جاذبه طبیعی، ۶۷۴ اثر فرهنگی و تاریخی، ۱۲ روستای هدف گردشگری ملی و ۱۵ منطقه نمونه بوده و امسال تعداد گردشگران چهارمحل و بختیاری ۲۰ درصد افزایش یافت (Irna, 1403). بدین ترتیب در راستای امر توسعه استان چهارمحل و بختیاری با وجود جاذبه‌های گردشگری فراوان، موقعیت جغرافیایی مناسب بین دو استان بزرگ اصفهان و خوزستان و آثار تاریخی ارزشمند، ظرفیت‌های قابل توجهی برای توسعه گردشگری دارد. این استان به دلیل نزدیکی به کشورهای حاشیه خلیج فارس و برخورداری از آب‌وهوای معتدل، ظرفیت پذیرش ۲۰ میلیون مسافر در سال را دارد.

۳- حوزه سیاسی

در این میان علاوه بر سیاست‌گذاری‌ها در سطح دولتی در سطح استانی استانداران به‌عنوان نمایندگان عالی دولت در هر استان، مسئولیت اجرای سیاست‌های عمومی دولت را بر عهده‌دارند. این وظایف شامل هماهنگی میان وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی، نهادهای انقلابی، نیروهای انتظامی، شوراهای اسلامی شهر و روستا، شهرداری‌ها و مؤسسات عمومی غیردولتی است. استانداری چهارمحل و بختیاری با ۴ معاونت، ۱۷ اداره کل، ۱۲ فرمانداری (اردل، بروجن، بن، خانمیرزا، سامان، شهرکرد،

فارسان، فرخشهر، فلارد، کوه‌رنگ، کیار، لردگان) و ۲۹ بخش‌داری، مسئولیت ارائه خدمات به جمعیت استان را بر عهده دارد.

شکل‌گیری جوامع مدرن به روندی تدریجی و پیچیده بازمی‌گردد که در طی آن، انسان برای تأمین نیازهای امنیتی، بهداشتی، آموزشی و اقتصادی خود، نظام‌های سازمان‌یافته‌ای را ایجاد و مدیریت کرده است. امروزه در تمامی کشورها، این نیازها از طریق سازمان‌ها و نهادهای مختلف تأمین می‌شود. در این راستا، وزارت کشور به‌عنوان یکی از وزارتخانه‌های کلیدی در ایران وظیفه پیگیری مسائل امنیتی، فرهنگی، اجتماعی و توسعه‌ای کشور را بر عهده دارد.

۴- حوزه اقتصادی

استان چهارمحال و بختیاری، واقع در جنوب غربی ایران، منطقه‌ای با اقتصاد عمدتاً کشاورزی است. این استان به‌طور تاریخی به کشاورزی به‌عنوان محرک اصلی اقتصادی خود متکی بوده است. از جمله محصولات اصلی آن می‌توان به لبنیات، طیور و محصولات کشاورزی متنوع اشاره کرد. با وجود نقاط قوت در بخش کشاورزی، استان چهارمحال و بختیاری با چالش‌های قابل‌توجهی مانند نرخ بالای بیکاری، بی‌ثباتی اقتصادی و خشک‌سالی‌های مکرر مواجه است که مانع توسعه پایدار منطقه می‌شود. این چالش‌ها نیازمند رویکردهای نوین در مدیریت منابع، سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌ها و ایجاد تنوع در اقتصاد منطقه هستند؛ لازم به ذکر است که در بخش کشاورزی، تولید محصولات کشاورزی از ۱۰۷ میلیون تن به ۲۰۰۲ میلیون تن رسید و رشد ۲۰ درصدی در صادرات بخش کشاورزی گزارش شد. همچنین، ۲۶۰۰ میلیارد تومان تسهیلات جذب‌شده و ۱۰۰۰ میلیارد تومان سرمایه‌گذاری از سوی بخش خصوصی در این بخش انجام شد (Isna, 1403) در حوزه صنعتی هم‌اکنون ۹۲۷ واحد صنعتی در چهارمحال و بختیاری فعالیت دارد که ۳۸ واحد بزرگ و دارای اشتغال بالای ۱۰۰ نفر، ۳۲ واحد متوسط با اشتغال بین

۵۰ تا ۱۰۰ نفر و بقیه واحدهای صنعتی کوچک است. چهارمحال و بختیاری در برخی محصولات صنعتی مانند لوازم خانگی، چادر مشکی، نخ پلی استر و موکت رتبه و جایگاه بالایی در کشور دارد (Irna, 1403). طبق آمار در بخش صنعت، تولید محصولات صنعتی استان ۱۲ درصد افزایش داشته و تولید محصولات فولادی با رشد ۶ درصدی روبه‌رو بوده است. اشتغال در بخش صنعت نیز ۱۳۸ درصد رشد داشته است (Isna, 1403). با این حال در بهار سال ۱۴۰۳، نرخ بیکاری استان چهارمحال و بختیاری ۸٫۰ درصد، نرخ مشارکت اقتصادی ۴۲٫۶ درصد و نسبت اشتغال ۳۹٫۲ درصد بود. در مقایسه با آمار کشوری، نرخ بیکاری کشور ۷٫۷ درصد، نرخ مشارکت اقتصادی ۴۱٫۲ درصد و نسبت اشتغال ۳۸٫۰ درصد بود. نرخ بیکاری استان نسبت به کشور کمی بیشتر است، اما بالاتر بودن نرخ مشارکت اقتصادی استان باعث ثبت شاخص بالاتری در این بخش شده است. نرخ بیکاری استان در مقایسه با بهار سال ۱۴۰۲ کاهش ۳٫۹ درصدی داشته است که این کاهش از کاهش نرخ بیکاری کشور (۰٫۵ درصد) بیشتر بوده و استان در رتبه ۱۵ از ۳۱ استان کشور قرار دارد که نشان‌دهنده پیشرفت چشمگیر در این شاخص است (khabaronline, 1403). واقعیت این است که نرخ بیکاری در این استان همچنان بالاست و بسیاری از مردم در دهک‌های ۴، ۵ و ۶ قرار دارند که شرایط سخت اقتصادی را تجربه می‌کنند. منابع بانکی استان نیز ضعیف است و بانک‌ها توانایی ارائه تسهیلات را ندارند. علاوه بر این، استان چهارمحال و بختیاری با تعداد زیادی درخواست تسهیلات مواجه است که به دلیل محدودیت‌های بانکی، این درخواست‌ها به‌طور کافی پاسخ داده نمی‌شود (Tasnimnews, 1403). البته استان چهارمحال و بختیاری در مسیر توسعه اقتصادی گام‌های مثبتی برداشته است. بر اساس گزارش مرکز آمار ایران، این استان که در مهرماه ۱۴۰۲ دومین نرخ تورم کشور را داشت، با تلاش‌های مستمر، ۲۵ پله در این شاخص بهبود یافته و به زیر میانگین کشوری رسیده است. همچنین، ارتقای نرخ مشارکت

اقتصادی از رتبه ۳۶ به ۴۶ نشان‌دهنده حرکت روبه رشد استان در بهره‌گیری از ظرفیت‌های انسانی و اقتصادی است (khabarban, 1403).

برنامه‌ی توسعه استان چهارمحال و بختیاری

درست است که شکل‌گیری جوامع به شیوه امروزی که امروز مشاهده می‌کنیم یک‌روند طولانی و پرفرازونشیب داشته است. با شکل‌گیری جامعه‌سازمانی به شکل کنونی، بشر پذیرفت که نیازهای خود را از طریق تشکیل و راهبری سازمان‌ها تأمین نماید. همان‌طور که امروز شاهد هستیم، نیازهای امنیتی، بهداشتی، آموزشی و اقتصادی مردم در تمام دنیا در نظام‌های سازمان‌یافته از طریق سازمان‌ها و نهادها تأمین می‌شود و هر نهاد و سازمانی وظیفه و مسئولیتی بر عهده دارد. در کشور ما نیز وزارت کشور به‌عنوان یک وزارتخانه مادر وظایف سنگین و خطیری بر عهده دارد که مهم‌ترین وظایف آن تأمین امنیت، پیگیری و هماهنگی پیشرفت مسائل فرهنگی، سیاسی و اجتماعی و در یک کلمه توسعه کشور است.

برای مدیریت این مسائل مهم، استان‌ها و شهرستان‌ها در زیرمجموعه استانداری‌ها، فرمانداری‌ها و بخشداری‌ها تحت فرمان وزارت کشور قرار دارند. حال، وظیفه استاندار در قلمرو مأموریت خود به‌عنوان نماینده عالی دولت، مسئولیت اجرای مسئولیت‌های عمومی کشور در ارتباط با وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و مراکز دولتی که از بودجه عمومی دولت استفاده می‌کنند، نهادهای انقلابی، نیروهای انتظامی، شوراهای اسلامی شهر و شهرداری‌ها و مؤسسات عمومی غیردولتی را بر عهده دارد. در ادامه، مسئولیت‌های استاندار در هر استان به حوزه‌های مختلف تقسیم‌بندی می‌شود و هر کدام از این حوزه‌ها به‌طور اجمالی بررسی می‌شود. همچنین، راهکارهای برون‌رفت از چالش‌ها و توسعه استان با توجه به ظرفیت‌های شهرستان‌های مختلف استان مورد کنکاش قرار می‌گیرد. استانداری چهارمحال و بختیاری با چهار معاونت، تعداد تقریباً ۱۷ اداره کل

و ۱۲ فرمانداری (اردل، بروجن، بن، خانمیرزا، سامان، شهرکرد، فارس، فرخ‌شهر، فلارد، کوهرنگ، کیار، لردگان) و ۲۹ بخشداری در حال خدمت‌رسانی به مردم استان چهارمحال و بختیاری است.

- **حوزه سیاسی:** تأمین امنیت استان، اجرای صحیح انتخابات با مشارکت همه جناح‌ها، بسیج نیروهای مردمی، توسعه و مشارکت احزاب و گروه‌های سیاسی، استفاده از ظرفیت نخبگان یکی از مهم‌ترین وظایف استاندار در حوزه سیاسی است (برحسب شرح وظایف استاندار).

- **حوزه اجتماعی:** اهمیت دادن به نقش تشکل‌های مردم‌نهاد، سازمان‌های مردم‌نهاد، پیگیری اجرای مسئولیت‌های جمعیتی مطابق برنامه‌های بدنه نظام، توجه به اقوام مختلف، دانش‌آموزان، دانشجویان، اساتید، نخبگان و بزرگان مناطق هر شهرستان، افزایش نشاط اجتماعی با طرح‌های علمی و دانشگاهی، پیگیری کاهش مشکلات اجتماعی مانند طلاق، خودکشی و... از وظایف مهم استاندار به‌عنوان نماینده عالی دولت است (برحسب شرح وظایف استاندار).

- **حوزه فرهنگی:** توجه به مسائل دینی و مذهبی مانند نماز، اعیاد ملی و مذهبی، جشن‌های بومی-محلی با حضور حداکثری مردم، برگزاری هرچه باشکوه‌تر همایش‌های ملی و مذهبی، استفاده و بهره‌گیری از حداکثر توان کارگروه‌ها جهت آگاهی‌بخشی و اطلاع‌رسانی به مردم استان (برحسب شرح وظایف استاندار).

- **حوزه اقتصادی:** نظارت بر فعالیت‌های اقتصادی و خدماتی در محدوده استان، شناسایی منابع جدید درآمدی و پیشنهاد آن به مراجع ذی‌ربط جهت اجرای برنامه‌های توسعه منطقه‌ای، تلاش در جهت کسب منابع درآمدی مقرر در قوانین مربوطه در محدوده استان و همکاری با دستگاه‌های ملی ذی‌ربط، از جمله وظایف استاندار در حوزه اقتصادی است؛ بنابراین، استفاده و راهبرد قرار

دادن اسناد بالادستی و پایین‌دستی، از جمله سند ۵ ساله هفتم توسعه کشور، سیاست‌های کلی مقام معظم رهبری، مصوبات مجلس شورای اسلامی، سند توسعه استان و... باید در برنامه‌ریزی‌های استانداری لحاظ گردد. توجه به ایده‌ها و نظرات نخبگان، دانشمندان، بزرگان و استفاده از ظرفیت آگاهی‌بخشی امامان جمعه و جماعت‌ها در تشریح برنامه‌های حیاتی دولت و بهره‌برداری از توان سازمان‌های مردم‌نهاد در توسعه استان، می‌تواند راهگشای بسیاری از مسائل باشد. این موارد باید به‌عنوان سرلوحه فعالیت‌های توسعه‌ای مدنظر قرار گیرد.

مهم‌ترین سرفصل‌های توسعه حوزه اقتصادی عبارت‌اند از:

۱. **تعامل و هماهنگی با دستگاه‌های اجرایی:** همکاری درون‌سازمانی و برون‌سازمانی جهت توسعه متوازن استان، به‌ویژه مناطق محروم و دورافتاده.
۲. **نظارت بر اجرای سیاست‌ها و خط‌مشی‌های توسعه سرمایه‌گذاری:** استناد به قوانین و اسناد بالادستی و بهره‌برداری از ظرفیت‌های استان.
۳. **نظارت بر برنامه‌ها و فعالیت‌های اقتصادی:** نظارت و ارزیابی بر اجرای برنامه‌های هم‌راستا با اهداف اقتصادی استان در بخش‌های مختلف.
۴. **نظارت و هماهنگی برای اجرای سیاست‌های اصلاح الگوی مصرف، قانون هدفمندی یارانه‌ها و اصل ۴۴ قانون اساسی:** هدایت امور مرتبط با این سیاست‌ها.
۵. **مدیریت و هماهنگی امور مرتبط با بهینه‌سازی فعالیت‌های اقتصادی:** از جمله مسیرهای راه‌اندازی کسب‌وکارهای جدید و توسعه راه‌های کسب درآمد.
۶. **هدایت و راهبری امور مربوط به تعاونی‌ها:** توسعه و ارتقای بخش تعاونی به‌عنوان یکی از ارکان اقتصادی.

۷. **هماهنگی‌های لازم در سیاست‌های پولی و اقتصادی**: شامل مبارزه با پول‌شویی، صندوق‌های توسعه‌ای، صادرات غیرنفتی، تدابیر ویژه اقتصادی و رفع موانع تولید و اشتغال.
۸. **بسترسازی و هماهنگی برای استفاده از فرصت‌های سرمایه‌گذاری**: جذب سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی و ایجاد شرایط مناسب برای آن.
۹. **ایجاد هماهنگی و نظارت بر مسائل ویژه اقتصادی استان**: جهت رفع مشکلات و چالش‌های موجود.
۱۰. **نظارت بر مطالعات اقتصادی**: شناسایی ظرفیت‌ها و توانمندی‌های استان در زمینه سرمایه‌گذاری، اشتغال، تولید و توسعه متوازن.
۱۱. **همکاری با سرمایه‌گذاران خارجی**: به‌ویژه در زمینه تسهیل ارتباطات و همکاری‌های اقتصادی با سرمایه‌گذاران بین‌المللی، برگزاری نشست‌های منطقه‌ای برای ایجاد فرصت‌های تجاری و سرمایه‌گذاری.
۱۲. **نظارت بر فرآیند تدوین اطلاعات اقتصادی استان**: ایجاد و به‌روز نگه‌داشتن اطلاعات مربوط به شرایط اقتصادی استان.
۱۳. **نظارت بر اجرای مصوبات شورای عالی اشتغال**: پیگیری و نظارت بر کارآیی این مصوبات.
۱۴. **نظارت بر تهیه و توزیع کالاهای اساسی**: پیگیری امور مرتبط با ستاد تنظیم بازار و تأمین مایحتاج عمومی.
۱۵. **هماهنگی و پیگیری مسائل مرتبط با شهرک‌های صنعتی**: توسعه و بهبود زیرساخت‌های صنعتی.
۱۶. **شرکت در کمیسیون‌های مشترک اقتصادی**: همکاری در همایش‌ها و نمایشگاه‌های سرمایه‌گذاری و سایر رویدادهای تجاری.

۱۷. فراهم آوردن زمینه برای تشکیل نمایشگاه‌های برون‌مرزی: با هماهنگی

سایر دستگاه‌های اجرایی جهت معرفی توانمندی‌های استان در سطح بین‌المللی. این سرفصل‌ها به‌طور جامع به برنامه‌ریزی، نظارت و هماهنگی برای توسعه اقتصادی استان پرداخته و اهداف و وظایف مختلف در این زمینه را مشخص می‌کند.

حوزه عمرانی و امور زیربنایی

مهم‌ترین مباحث استان چهارمحال و بختیاری در حوزه عمرانی و زیربنایی در سال ۱۴۰۳ که در حال حاضر پیگیری آن‌ها به‌عنوان راهکارهای اصلی برای توسعه استان مطرح است، به شرح ذیل ارائه شده است:

الف. توسعه راه‌های مواصلاتی، جاده و راه‌آهن استان

ب. توجه ویژه به شهرک‌های صنعتی استان

ج. توسعه گردشگری با توجه به شرایط عالی شهرستان‌های استان با فراهم کردن زیرساخت‌ها، استان ظرفیت پذیرش ۲۰ میلیون مسافر را در سال دارد

د. برنامه با افق حداقل ۳۰ ساله برای رفع مشکلات آب در حوزه شرب، کشاورزی و صنعت

ه. توسعه صنایع تبدیلی مرتبط با کشاورزی و دام‌پروری بر اساس ظرفیت‌های شهرستان‌ها

و. توسعه انرژی‌های تجدید پذیر در استان، خصوصاً انرژی خورشیدی در کنار صنایع بزرگ استان مانند فولاد سفیددشت، سیمان شهرکرد، پتروشیمی لردگان و...
ز. راه‌اندازی یک شهرک صنعتی تولید داروهای گیاهی و صنعتی موردنیاز کشور به دلیل نزدیکی به مرکز کشور و داشتن آب پاک

ح. کنترل بازار، توسعه و توجه به صادرات محصولات استان

ط. توسعه صنایع پایین‌دستی پتروشیمی لردگان و ایجاد پارک اوره آمونیاک در این شهرستان

ی. راه‌اندازی طرح مسکن ملی و پیگیری بازسازی بافت‌های فرسوده شهرها و روستاهای استان

ک. بسترسازی فرهنگی برای فراهم کردن زمینه توسعه اقتصادی

۱. توسعه راه‌های مواصلاتی، جاده و راه‌آهن استان

استان چهارمحال و بختیاری در مسیر جنوب به شمال کشور قرار دارد و امروز یکی از شاخص‌های مهم توسعه، میزان راه‌های مواصلاتی است. این استان هنوز به شبکه راه‌آهن سراسری متصل نشده است. مهم‌ترین مسیر، مسیر اصفهان - لردگان - خوزستان است. با توجه به شرایط اقتصادی کشور، استفاده از سرمایه‌گذار خارجی یا صندوق توسعه ملی برای تأمین مالی این پروژه پیشنهاد می‌شود.

راه‌اندازی این پروژه نقش بسزایی در اشتغال‌زایی استان دارد. در مورد جاده‌های بین شهری و روستایی استان نیز، با توجه به بودجه‌های ملی و استانی و پیگیری تخصیص بودجه برای پروژه‌های فعال و غیرفعال، می‌توان در یک افق ۵ ساله به نتایج رضایت‌بخشی دست‌یافت و زیرساخت‌های ترانزیت و گردشگری استان را به‌خوبی فراهم کرد که این مؤلفه تأثیر زیادی در رونق اقتصادی و اشتغال‌زایی خواهد داشت.

۲. توجه ویژه به شهرک‌های صنعتی استان

تمامی شهرستان‌های استان چهارمحال و بختیاری دارای شهرک صنعتی نیستند، اما شهرستان‌هایی که دارای شهرک هستند (مانند شهرکرد، بروجن، لردگان، فارسان) بیشتر ظرفیت‌های آن‌ها غیرفعال است. با بررسی دقیق مشکلات شهرک‌ها و فراهم کردن زمینه سرمایه‌گذاری و استفاده بهینه از مشوق‌های دولت، به‌ویژه با کمک سرمایه‌گذاران بخش خصوصی و برنامه‌ریزی دقیق، می‌توان بخشی از بازار اشتغال استان را تأمین کرد.

برنامه‌های پیشنهادی برای توسعه گردشگری استان چهارمحال و بختیاری
در ادامه به برنامه‌های پیشنهادی برای توسعه گردشگری استان چهارمحال و بختیاری پرداخته می‌شود:

۱. تعریف و تعیین مناطق گردشگری و اولویت‌بندی

برای استفاده بهینه از ظرفیت‌های طبیعی و فرهنگی استان، باید مناطق گردشگری شناسایی و اولویت‌بندی شوند تا بتوان برنامه‌های دقیق و عملیاتی برای جذب گردشگر تدوین کرد.

۲. فراهم کردن زیرساخت‌ها

ایجاد زیرساخت‌های لازم مانند جاده‌ها، هتل‌ها، امکانات رفاهی، خدمات حمل‌ونقل و غیره از الزامات مهم برای جذب گردشگران است. این زیرساخت‌ها باید مطابق با نیازهای گردشگران داخلی و خارجی طراحی شوند.

۳. تشویق و ترغیب سرمایه‌گذاران برای هتل‌سازی و رونق صنایع دستی هر منطقه گردشگری

تشویق بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در هتل‌ها و صنایع دستی نه تنها منجر به توسعه گردشگری می‌شود بلکه فرصت‌های اشتغال‌زایی بسیاری نیز ایجاد خواهد کرد.

۴. فعال شدن حوزه میراث فرهنگی و گردشگری استان و کاهش بوروکراسی اداری

باید از طریق تسهیل فرآیندهای اداری و حمایت از فعالان حوزه میراث فرهنگی و گردشگری، این بخش را به یک صنعت پررونق تبدیل کرد. کاهش بوروکراسی اداری یکی از گام‌های مهم در این راستا است.

برنامه‌های پیشنهادی برای رفع مشکلات آب استان

در ادامه به برنامه‌های پیشنهادی برای رفع مشکلات آب استان پرداخته می‌شود:

۱. مطالعه علمی و دقیق و برآورد آب موردنیاز استان در یک بازه زمانی

۳۰ ساله

برآورد دقیق نیازهای آبی استان در حوزه‌های شرب، صنعت، کشاورزی و تعادل بخشی باید در اولویت قرار گیرد تا در برنامه‌ریزی‌های آتی تصمیمات درست اتخاذ شود.

۲. طراحی و ساخت انواع سدهای کشاورزی موردنیاز

بر اساس مطالعات آبی، سدهای کشاورزی در مناطق مختلف استان طراحی و ساخته شوند تا از منابع آبی به نحو احسن استفاده گردد.

۳. توجه ویژه به آبخوان‌داری و آبخیزداری و کنترل روان آب‌ها

برای استفاده پایدار از منابع آبی، باید روش‌های نوین آبخیزداری و آبخوان‌داری را در دستور کار قرارداد.

۴. توسعه روش‌های نوین آبیاری و حمایت از کشاورزان

استفاده از تکنولوژی‌های نوین در آبیاری و ارائه مشوق‌های مالی و آموزشی به کشاورزان برای استفاده از این روش‌ها از اهمیت بالایی برخوردار است.

برنامه‌های پیشنهادی برای توسعه صنایع تبدیلی کشاورزی و دام‌پروری

استان

در ادامه به برنامه‌های پیشنهادی برای توسعه صنایع تبدیلی کشاورزی و دام‌پروری استان پرداخته می‌شود:

۱. راه‌اندازی دام‌پروری‌های صنعتی

برای تأمین مواد اولیه موردنیاز صنایع تبدیلی کشاورزی، باید دام‌پروری‌های صنعتی، نظیر گاوداری‌ها، در شهرستان‌های کشاورزی محور مانند شهرکرد و لردگان راه‌اندازی شوند.

۲. تنوع بخشی به محصولات کشاورزی و باغی

تنوع در تولید محصولات کشاورزی و باغی می‌تواند موجب افزایش درآمد کشاورزان و جلوگیری از تک محصولی شدن شود.

۳. توسعه گلخانه‌ها

توسعه گلخانه‌ها به ویژه در مناطق دارای اقلیم مناسب، می‌تواند تولیدات کشاورزی را متنوع کرده و به افزایش اشتغال کمک کند.

۴. توسعه صنایع تبدیلی و تشویق سرمایه‌گذاران

از طریق حمایت از سرمایه‌گذاران در صنایع تبدیلی کشاورزی، فرصت‌های شغلی جدید ایجاد خواهد شد.

برنامه‌های پیشنهادی برای توسعه انرژی‌های تجدید پذیر استان

برنامه‌های پیشنهادی برای توسعه انرژی‌های تجدید پذیر استان عبارتند از:

۱. توسعه انرژی‌های خورشیدی

با توجه به تعداد روزهای آفتابی در استان، می‌توان از انرژی خورشیدی به‌طور گسترده استفاده کرد. این پروژه نه تنها باعث کاهش مشکلات انرژی خواهد شد بلکه به اشتغال‌زایی و رونق صنایع نیز کمک می‌کند.

۲. راه‌اندازی نیروگاه‌های تجدید پذیر در کنار صنایع بزرگ

به‌منظور تأمین برق برای صنایع بزرگی چون سیمان، فولاد، پتروشیمی و سایر واحدهای صنعتی، باید از نیروگاه‌های انرژی خورشیدی و دیگر منابع تجدید پذیر بهره‌برداری شود.

برنامه‌های پیشنهادی برای توسعه صنایع دارویی گیاهی و صنعتی در استان

در ادامه به برنامه‌های پیشنهادی برای توسعه صنایع دارویی گیاهی و صنعتی در استان پرداخته می‌شود:

۱. راه‌اندازی یک شهرک صنعتی تولید داروهای گیاهی و صنعتی

با توجه به موقعیت جغرافیایی استان و وجود منابع آب پاک و گیاهان دارویی

متنوع، ایجاد یک شهرک صنعتی برای تولید داروهای گیاهی و صنعتی می‌تواند منبع جدیدی برای اشتغال و صادرات باشد.

برنامه‌های پیشنهادی برای کنترل بازار و توسعه صادرات استان

در ادامه به برنامه‌های پیشنهادی برای کنترل بازار و توسعه صادرات استان پرداخته می‌شود:

۱. **توسعه صادرات محصولات کشاورزی، صنایع دستی و صنعتی**
با شناسایی بازارهای هدف و برنامه‌ریزی دقیق، استان می‌تواند جایگاه خود را در بازارهای جهانی و منطقه‌ای به‌عنوان صادرکننده محصولات کشاورزی، صنایع دستی و صنعتی تقویت کند.

برنامه‌های پیشنهادی برای توسعه صنایع پایین‌دستی پتروشیمی لردگان

در ادامه به برنامه‌های پیشنهادی برای توسعه صنایع پایین‌دستی پتروشیمی لردگان پرداخته می‌شود:

۱. راه‌اندازی پارک اوره-آمونیاک در لردگان

با توجه به ظرفیت‌های پتروشیمی لردگان، ایجاد یک پارک اوره-آمونیاک در این شهرستان می‌تواند به ایجاد اشتغال مستقیم و غیرمستقیم کمک کند و موجب توسعه این صنعت در استان شود.

راه‌اندازی بحث مسکن ملی و پیگیری بازسازی بافت‌های فرسوده شهرها و روستاهای استان

حوزه مسکن در کشور موتور پیش‌ران و عامل محرک بسیاری از بخش‌های مرتبط با ساختمان‌سازی است؛ و با فعال شدن ساختمان‌سازی بسیاری از صنایع و مشاغل رونق می‌گیرند. استان چهارمحال و بختیاری با توجه به جوان بودن جمعیت، نرخ ازدواج، داشتن بافت‌های فرسوده شهری و روستایی و سرانه مسکن (اطلاعات دقیق

در سند توسعه استان موجود است)، نیازمند توجه به این بخش ضروری است. در شرایط و وضعیت کنونی کشور، فعال کردن بخش مسکن در شهرهای بزرگ استان و توجه به مسکن روستایی در روستاها، یعنی استفاده از ظرفیت بانک‌های مرتبط و تسهیل فرآیند اعطای وام، علاوه بر رفع یکی از خواسته‌های مهم مردم، به‌ویژه قشر جوان، اشتغال‌زایی قابل قبولی را به همراه دارد.

بسترسازی فرهنگی برای فراهم کردن زمینه توسعه اقتصادی

فرهنگ به‌عنوان یکی از ارکان اصلی جوامع انسانی، می‌تواند نقش مهمی در پیشبرد یا ممانعت از توسعه پایدار به‌ویژه توسعه اقتصادی ایفا کند؛ درواقع فرهنگ نقش محوری در تقویت هویت جمعی، همبستگی اجتماعی و افزایش اعتماد میان افراد دارد. ازاین‌رو توسعه فرهنگی، از طریق ارتقاء ارزش‌های مشترک و شناخت تفاوت‌ها، می‌تواند باعث تقویت همکاری‌های اجتماعی و کاهش تعارضات شود که برای توسعه پایدار امری اساسی است. درواقع توسعه فرهنگی به کاهش نابرابری‌ها در جامعه کمک می‌کند و برای افراد و جوامع، امکان دسترسی به فرصت‌های برابر در زمینه‌های مختلف را فراهم می‌آورد که این امر به توزیع عادلانه‌تر منابع اقتصادی و اجتماعی کمک می‌کند و از نابرابری‌های گسترده که مانع توسعه پایدار می‌شود، جلوگیری می‌کند. تأثیرات توسعه فرهنگی از طریق شکل‌دهی به ارزش‌ها، باورها و رفتارهای اجتماعی نمود پیدا می‌کند؛ فرهنگی که به کارآفرینی، نوآوری و همکاری تأکید می‌کند، می‌تواند به شکوفایی اقتصادی منجر شود. مطالعات گسترده اندیشمندان نشان می‌دهد که فرهنگ‌های غنی و متنوع به جذب سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی جهت رشد اقتصادی کمک خواهد کرد؛ از طرفی، وجود سنت‌های مثبت اجتماعی نظیر تعاون و همیاری، می‌تواند به تقویت شبکه‌های اجتماعی و ایجاد فرصت‌های اقتصادی جدید بینجامد. درنهایت، فرهنگ نه تنها به‌عنوان بستر اجتماعی، بلکه به‌عنوان عامل انگیزشی در توسعه اقتصادی عمل می‌کند و

می‌تواند جوامع را به سمت توسعه پایدار هدایت کند. می‌توان گفت توسعه فرهنگی یک فرآیند چندبعدی است که نیازمند راهبردهای کارآمد و اقدامات عملیاتی برای تقویت فرهنگ، حفظ ارزش‌های فرهنگی و ارتقای سطح فرهنگی جامعه است. این راهکارها می‌توانند به افزایش آگاهی، تقویت هویت فرهنگی و توسعه اقتصادی-اجتماعی پایدار کمک کنند.

در ادامه به برخی از راهکارهای راهبردی و عملیاتی برای توسعه فرهنگی پرداخته می‌شود:

الف. تدوین و اجرای سیاست‌های فرهنگی جامع

ایجاد کمیسیون‌های تخصصی برای طراحی و اجرای برنامه‌های فرهنگی تعیین اهداف کوتاه‌مدت و بلندمدت برای توسعه فرهنگی و تخصیص بودجه‌های مناسب برای حمایت از این برنامه‌ها در استان

ب. ارتقاء سطح آموزش و آگاهی فرهنگی

توسعه برنامه‌های آموزشی که ارزش‌های فرهنگی را تقویت می‌کنند

ج. ترویج فرهنگ مشارکت و گفتگو

تشویق به مشارکت عمومی در تصمیم‌گیری‌های فرهنگی و ایجاد فضاهایی برای گفتگوهای بین فرهنگی، تشکیل شوراهای فرهنگی محلی و ملی، برگزاری جلسات و سمینارهای عمومی با حضور نخبگان و تشویق به انجام نظرسنجی‌ها و مطالعات اجتماعی درباره نیازهای جامعه

د. حمایت از گردشگری فرهنگی

تقویت بخش گردشگری فرهنگی به‌عنوان یک منبع اقتصادی پایدار که می‌تواند به حفظ و احیای فرهنگ‌های بومی کمک کند. گردشگری فرهنگی می‌تواند به حفظ مکان‌ها و سنت‌های فرهنگی کمک کند و همچنین آگاهی جهانی را درباره این فرهنگ‌ها افزایش دهد.

۵. توسعه فرهنگ محیط‌زیست محور

تلفیق ارزش‌های فرهنگی با حفظ محیط‌زیست و پایداری اکولوژیکی. فرهنگ می‌تواند نقش مؤثری در تغییر رفتارهای زیست‌محیطی و کاهش مصرف منابع طبیعی داشته باشد.

چ. همکاری‌های بین‌المللی فرهنگی شرکت در پروژه‌های فرهنگی مشترک با دیگر کشورها، برگزاری نمایشگاه‌ها و جشنواره‌های فرهنگی بین‌المللی و تشویق به استفاده از منابع مالی و فنی بین‌المللی برای اجرای برنامه‌های توسعه

آخرین نقشه تقسیمات کشوری استان چهارمحال و بختیاری

جمع‌بندی

استان چهارمحال و بختیاری با داشتن منابع طبیعی غنی، موقعیت جغرافیایی ممتاز و نیروی انسانی توانمند، از ظرفیت‌های زیادی برای توسعه در حوزه‌های مختلف برخوردار است؛ اما علیرغم این ظرفیت‌ها، در برخی بخش‌ها هنوز از پتانسیل‌های خود به‌طور کامل بهره‌برداری نشده است. به‌منظور تسریع روند توسعه استان، اتخاذ راهبردهای دقیق و برنامه‌ریزی‌های مناسب ضروری است.

استاندار چهارمحال و بختیاری در چارچوب قوانین و مقررات موجود، باید از ظرفیت‌های قانونی و منابع موجود استفاده بهینه کند. در این راستا، ابزارهایی مانند قانون برنامه هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی، سیاست‌های کلی مقام معظم رهبری، قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی و قانون بودجه سنواتی می‌توانند نقشه راه برای توسعه استان فراهم آورند. مدیران استانی باید تلاش کنند تا این منابع مالی و قانونی را به‌طور مؤثر جذب کرده و از ظرفیت‌های اقتصادی استان به بهترین نحو بهره‌برداری کنند.

یکی از مهم‌ترین حوزه‌ها برای توسعه اقتصادی استان، گردشگری است. استان چهارمحال و بختیاری با دارا بودن منابع طبیعی منحصربه‌فرد، مانند چشمه‌ها، رودخانه‌ها، جنگل‌ها و آثار تاریخی، می‌تواند به یکی از قطب‌های گردشگری داخلی و خارجی کشور تبدیل شود. با برنامه‌ریزی دقیق و ایجاد زیرساخت‌های مناسب، توسعه گردشگری می‌تواند علاوه بر افزایش اشتغال، به توسعه پایدار استان کمک کند. راهکارهایی مانند برگزاری جشنواره‌ها و رویدادهای فرهنگی، ثبت و حفاظت از میراث فرهنگی، توسعه صنایع فرهنگی و خلاق و تقویت آموزش‌های فرهنگی میان نسل‌های جوان، از جمله اقدامات اساسی در این مسیر به‌شمار می‌آیند.

درنهایت، دولت در سطح کلان و استاندار در سطح استانی با بهره‌گیری از ظرفیت‌های موجود و تدوین برنامه‌های توسعه‌ای دقیق می‌تواند استان چهارمحال و بختیاری را به مسیری هدایت کند که علاوه بر رشد اقتصادی، اشتغال‌زایی و کاهش محرومیت، به یکی

از استان‌های پیشرفته و موفق در کشور تبدیل شود. به‌طور خاص، بهره‌برداری از منابع طبیعی و انسانی استان در کنار توجه به بخش‌هایی مانند گردشگری، صنعت، کشاورزی و انرژی می‌تواند نقشی کلیدی در تحقق این اهداف ایفا کند.

منابع

- آذرشب، محمدتقی و آسوده، رضا (۱۳۹۸)، «جایگاه جامعه مدنی در توسعه سیاسی»، فصلنامه راهبرد سیاسی، سال ۳، شماره ۸.
- پریزاد، رضا؛ ایمانی، هادی (۱۴۰۲)، توسعه فرهنگی از دیدگاه امام خمینی (ره) در جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه دانشنامه علوم سیاسی، سال چهارم، شماره دهم، بهار ۱۴۰۲، صص ۲۵۲-۲۲۸.
- تقوایی مسعود و صبوری، محمد (۱۳۹۱). تحلیل تطبیقی سطح و میزان توسعه‌یافتگی اجتماعی شهرستان‌های استان هرمزگان جغرافیا برنامه‌ریزی محیطی، دوره ۲۳، شماره ۲، شماره پیاپی ۲ شهریور ۱۳۹۱، صص ۵۳-۶۸.
- فیروزآبادی، سید احمد و حسینی، سید رسول و قاسمی، روح‌الله (۱۳۸۹)، «مطالعه شاخص‌ها و رتبه‌ی توسعه‌ی اجتماعی در استان‌های کشور و رابطه‌ی آن با سرمایه‌ی اجتماعی» فصلنامه رفاه اجتماعی، سال دهم، شماره‌ی ۳۷، ۹۴-۵۷.
- محمدیان دهکردی، مرتضی؛ حسینی، لادن (۱۳۹۵)، تحلیل استراتژیک وضعیت گردشگری در استان چهارمحال و بختیاری با استفاده از مدل راهبردی SWOT، کنفرانس بین‌المللی ایده‌های نوین در مدیریت اقتصاد و حسابداری، ۲۳ مهر ۱۳۹۵.
- موسوی رکعتی، سید سیاوش (۱۳۹۹)، واکاوی جامعه‌شناختی توسعه‌ی سیاسی، فصلنامه دانش‌نامه علوم سیاسی، سال اول، شماره ۱، زمستان ۱۳۹۹، صص ۱۲۷-۱۰۶.